

Ár 2012, föstudaginn 7. september er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Jóhann Tómas Sigurðsson og Guðlaug B. Ólafsdóttir.

Fyrir er tekið **mál nr. 91/2012**:

M
gegn
F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 15. maí 2012, með kvörtun sóknaraðila, dagsettri 15. maí 2012. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 16. maí 2012, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dagsettu 13. júní 2012. Var bréfið sent sóknaraðila, með bréfi nefndarinnar, dagsettu 14. júní 2012, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust ekki frá sóknaraðila.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar 7. september 2012.

II.

Málsatvik.

Þann 26. október 2006 var skuldabréf nr. X, að fjárhæð kr. 1.000.000, gefið út af A, til FF. Varnaraðili hefur nú tekið yfir réttindi og skyldur FF skv. skuldabréfinu. Sóknaraðili tókst á hendur sjálfskuldarábyrgð á láninu.

Í málinu liggur fyrir ódagsett skjal sem ber yfirskriftina „Lánsúmsókn. Fylgiskjal með skuldabréfi X“. Þar kom fram að láni að fjárhæð kr. 1.000.000 yrði ráðstafað til að borga inn á reikning nr. Y kr. 438.000, inn á reikning nr. Z kr. 100.000, borga upp vixil kr. Þ og rest inn á reikning nr. Æ. Gert var ráð fyrir greiðslumati en ekki var fyllt út í þar til gerða reiti með öðru en tölunni 0. Tekið var fram að sóknaraðili væri ábyrgðarmaður. Þá kom fram eftirfarandi texti: „*Ef skuldaábyrgð eða veð er sett til tryggingar fjárhagslegri skuldbindingu einstaklings, ber fjármálafyrirtæki samkvæmt “Samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga” (dags. 1. nóv. 2001) að meta greiðslugetu greiðanda, nema ábyrgðarmaður óski skriflega eftir því að það verði ekki gert. Samkvæmt samkomulaginu er ávallt skylt að meta greiðslugetu skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemur meira en kr. 1.000.000,-. Þó er hjónum eða fólki í óvígðri sambúð heimilt að leysa fjármálafyrirtæki undan skyldu*

til greiðslumats, vegna ábyrgðar á skuldum hvors annars. Undirritaðir hafa kynnt sér upplýsingabækling um sjálfskuldarábyrgðir.“ Neðan við umræddan texta er gert ráð fyrir að hakað sé við hvort ráðgert sé að verja meira en helmingi lánsfjár til að endurgreiða önnur lán greiðanda hjá bankanum og að ábyrgðarmanni hafi verið kynntar þær ráðagerðir. Þá eru reitir um að ekki sé óskað eftir greiðslumati eða að greiðslumat hafi verið framkvæmt og hvort að niðurstöður þess bendi til að greiðandi geti efnt skuldbindingar sínar eða ekki. Á umræddri lánsúmsókn hefur ekki verið hakað í neinn af þessum reitum og liggja ekki fyrir upplýsingar um að mat á greiðslugetu greiðanda hafi farið fram.

Þann 2. apríl 2012 sendi umboðsmaður skuldara varnaraðila tölvupóst fyrir hönd sóknaraðila þar sem óskað var eftir því að umrædd ábyrgðaryfirlýsing yrði skoðuð og rökstudd afstaða tekin til gildis hennar. Varnaraðili kvað ábyrgðina gilda þann 24. apríl 2012.

Sóknaraðili skaut málinu til nefndarinnar með kvörtun dagsettri 15. maí 2012.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst þess að sjálfskuldarábyrgð M á skuldabréfi nr. X, aðalskuldari A, verði úrskurðuð ógild.

Sóknaraðili kveður varnaraðila ekki hafa staðið við skyldur sínar samkvæmt samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga þar sem greiðslumat hafi ekki verið framkvæmt þrátt fyrir að ábyrgðarmaður hafi ekki undanskilið bankann frá þeirri skyldu sinni, sbr. 3. gr. samkomulagsins.

Bendir sóknaraðili á að í 1. mgr. 3. gr. samkomulagsins sé að finna þá meginreglu að meta skuli greiðslugetu skuldara en ábyrgðarmaður geti undanskilið fjármálafyrirtæki þeirri skyldu sinni með því að óska eftir því með skriflegum hætti að það verði ekki gert. Þessi heimild til að undanskilja fjármálafyrirtæki frá skyldu sinni til að framkvæma greiðslumat sé svo þrengd í 3. mgr. 3. gr. samkomulagsins þar sem alltaf sé skylt að láta fara fram greiðslumat þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemi meira en kr. 1.000.000 nema þegar um hjón eða sambúðarfólk sé að ræða.

Vísar sóknaraðili til þess að í lánsúmsókn - fylgiskjal með skuldabréfi X sem undirritað hafi verið af sjálfskuldarábyrgðaraðila hafi allar tölur greiðslumatsins verið „0“, s.s. greiðslumat hafi ekki verið framkvæmt. Fyrir ofan undirskrift sjálfskuldarábyrgðaraðila séu reitir til að haka í og sé þar meðal annars að finna reit sem hægt sé að merkja við ef ekki sé óskað eftir greiðslumati. Ekki hafi verið hakað við þann reit og hafi varnaraðili því ekki verið undanskilinn þeirri skyldu sinni að láta framkvæma greiðslumat.

Sóknaraðili vísar til þess að öflun sjálfskuldarábyrgðarinnar hafi ekki verið í samræmi við reglur samkomulagsins, eðlilega og heilbrigða viðskiptahætti og venjur svo sem bankanum hafi verið skylt skv. 1. mgr. 19. gr. laga nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki og beri því á þeim grundvelli og með vísan til 1. mgr. 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda lögerninga að ógilda sjálfskuldarábyrgðina.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að kröfu sóknaraðila verði hafnað. Varnaraðili vísar til þess að í 1. mgr. 3. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga sé kveðið á um að fjármálafyrirtæki beri að meta greiðslugetu greiðanda nema ábyrgðarmaður óski sérstaklega eftir því með skriflegum hætti að svo verði ekki gert. Þá sé í 1. másl. 3. mgr. sömu greinar kveðið á um að þrátt fyrir ákvæði 1. mgr. sé fjármálafyrirtæki skylt að greiðslumeta skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemi meira en kr. 1.000.000.

Vísar varnaraðili til efnis lánsúmsóknarinnar og að með henni hafi sóknaraðili verið upplýstur rækilega um rétt sinn til þess að óska eftir greiðslumati og að lántaki hafi veitt leyfi til að honum yrði kynnt niðurstaða þess. Allt að einu undirriti sóknaraðili lánsúmsókn sem skýrlega beri með sér að ekki hafi verið framkvæmt greiðslumat. Telur varnaraðili að hver sá er undirriti lánsúmsókn án tölulegra upplýsinga er vísi til greiðslumats og staðfesti hana í kjölfarið með undirritun skuldabréfs sem ábyrgðarmaður, hafi í raun einnig staðfest að ekki sé óskað eftir greiðslumati. Ekki sé vitað til að sóknaraðili hafi fyrr en með málskoti til úrskurðarnefndar tæpum 66 mánuðum síðar haft uppi staðhæfingar um annað eða þegar um 2/3 hluti lánstímans hafi verið liðinn. Telji bankinn að sóknaraðili geti ekki haldið því fram nú að vilji hans hafi staðið til þess að greiðslumat yrði gert í upphafi, einkum þegar litið sé til þeirra leiðbeininga sem hann hafi sannanlega fengið áður en hann hafi gengist undir skuldbindinguna. Bankinn telji þannig að við lánveitinguna hafi ekki stofnast skylda til að framkvæma greiðslumat. Tómlæti sóknaraðila við það að halda fram hinu gagnstæða renni enn frekari stoðum undir þá túlkun.

Byggir bankinn kröfu sína á því að reglum samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga hafi verið fylgt í hvívetna við lánveitingar til sóknaraðila.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að gildi sjálfskuldarábyrgðar sóknaraðila á skuldabréfi nr. X útgefnu af A til FF.

Samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, dagsett 1. nóvember 2001, er undirritað af Samtökum banka og verðbréfafyrirtækja f.h. aðildarfélaga sinna. FF var eitt þessara aðildarfélaga og leiðir varnaraðili í máli þessu rétt sinn frá því félagi. Umrætt samkomulag tekur m.a. til þess þegar einstaklingur gengst í sjálfskuldarábyrgð, sbr. 2. gr. samkomulagsins. Samkvæmt 3. gr. samkomulagsins er fjármálafyrirtæki skylt að meta greiðslugetu greiðanda nema ábyrgðarmaður óski sérstaklega eftir því með skriflegum hætti að svo verði ekki gert. Fjármálafyrirtæki er þó ávallt skylt að greiðslumeta skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemur meira en kr. 1.000.000. Samkvæmt 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins skal tryggt að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats áður en hann gengst í ábyrgðina, enda liggi fyrir að greiðandi hafi samþykkt það. Bendi niðurstaða greiðslumats til þess að greiðandi geti ekki efnt skuldbindingar sínar, en ábyrgðarmaður óskar eftir að lán verði veitt engu að síður, skal hann staðfesta það skriflega.

Óumdeilt er að varnaraðili framkvæmdi ekki mat á greiðslugetu A, útgefanda skuldabréfs nr. X. Samkvæmt 3. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga var varnaraðila skylt að meta greiðslugetu A, nema ábyrgðarmaður óskaði sérstaklega eftir því með skriflegum hætti að svo yrði ekki gert, enda var ábyrgðin að fjárhæð kr. 1.000.000. Á skjalinu „Lánsúmsókn. Fylgiskjal með

skuldabréfi nr. X var gert ráð fyrir að sóknaraðili gæti óskað eftir að greiðslumat yrði ekki framkvæmt. Ekki var hins vegar hakað við þann möguleika. Ekkert liggur fyrir um að sóknaraðili hafi óskað eftir að greiðslugeta A yrði ekki metin. Verður því að miða við að varnaraðila hafi verið skylt að framkvæma mat á greiðslugetu A.

Ekki verður fallist á með varnaraðila að nægilegt hafi verið að kynna sóknaraðila rétt sinn til þess að óska eftir greiðslumati, enda bar varnaraðila skv. 3. gr. samkomulagsins að meta greiðslugetu greiðanda nema ábyrgðarmaður óskaði eftir því með skriflegum hætti að svo yrði ekki gert. Raunar ber framlagt eyðublað varnaraðila „Lánsúmsókn“ með sér að sá sem reitar undir það sem ábyrgðarmaður, án þess að haka við að ekki sé óskað eftir greiðslumati, geti reiknað með að greiðslumat verði framkvæmt.

Í ljósi alls framangreinds verður að telja að rétt sé að ógilda sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila á skuldabréfi nr. X, með vísan til 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila, M, á skuldabréfi nr. X, útgefnu af A til FF er ógild.

Reykjavík, 7. september 2012.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marellsson

Jóhann Tómas Sigurðsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Guðlaug B. Ólafsdóttir